

Zpráva veřejného ochránce práv o činnosti za 1. čtvrtletí roku 2025

Podle § 24 odst. 1 písm. a) zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, informuji Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky o své činnosti.

A. Činnost ochránce v číslech	4
B. Veřejná správa	7
B.1 Ochránce a připomínkové řízení k návrhům právních předpisů	7
B.2 Stěžovatelce jsme vysvětlili pravidla pro zřizování vyhrazených parkovacích stání (sp. zn. 4506/2024/VOP)	10
B.3 Ochránce pomohl neslyšícímu odsouzenému, aby mohl z věznice komunikovat se svou rodinou ve stejném rozsahu jako jakýkoliv jiný odsouzený bez postižení (sp. zn. 6180/2024/NZ)	11
B.4 Úřad práce díky nám doplatil poručence odměnu za její péči (sp. zn. 6266/2024/VOP)	11
B.5 Úřady by měly být zdrženlivé při požadování překladů cizojazyčných listin do češtiny (sp. zn. 3248/2025)	11
B.6 Novela zákona o sociálních službách posiluje ochranu klientů a jejich práva	12
B.7 Konference, kulaté stoly a školení	13
B.8 Mezinárodní spolupráce	13
C. Dohled nad omezováním osobní svobody a sledování vyhoštění	14
C.1 Ochránce pomohl zajistit odbornou péči chlapcům ve Výchovném ústavu Husův domov (sp. zn. 16/2024/NZ)	14
C.2 Široká škála potřeb dětí na straně jedné, na druhé nedostatek personálu a právní opory. Zástupce ombudsmana naléhá na změnu v ústavní péči	15
C.3 Změny v nakládání s penězi vězňů	16
C.4 Posílení ochrany pacientů v omezení a sjednocení praxe pracovníků zdravotnických zařízení	17
C.5 Ochránce upozorňuje na alarmující počet vězňů v Česku	18
C.6 Zpráva Evropského výboru pro zabránění mučení (CPT) potvrzuje naše dlouhodobá zjištění	18
C.7 Přeshraniční spolupráce se zástupci ukrajinské Pohraniční stráže	19
D. Ochrana před diskriminací	20
D.1 Poslanci rozhodují o tom, zda se doklad o zdravotní způsobilosti nahraje do Centrálního registru řidičů (sp. zn. 12/2025/DIS)	20
D.2 Lidem po změně pohlaví jsme ulehčili cestu k novému vysokoškolskému diplomu (sp. zn. 4/2018/SZD, 8895/2023/S)	20
D.3 Pořadatel lekcí tance určených veřejnosti nemůže odmítnout přiměřené opatření ve prospěch člověka s postižením (sp. zn. 3054/2024/VOP)	21
D.4 Agenturu práce musí lépe posuzovat fyzickou kondici uchazečů o práci (sp. zn. 4349/2023/VOP)	21
D.5 Zásadní pracovní jednání	22

D.6	Osvěta.....	22
D.7	Konference, kulaté stoly a školení	23
D.8	Mezinárodní spolupráce	23
E.	Sledování práv lidí se zdravotním postižením	25
E.1	18. zasedání poradního orgánu	25
E.2	Mezinárodní spolupráce	25
E.3	Spolupráce s neziskovými organizacemi, lidmi s postižením a odborníky z oblasti ochrany práv lidí s postižením	26
E.4	Konference, kulaté stoly, školení a osvěta	27

A. Činnost ochránce v číslech

V 1. čtvrtletí 2025 jsme obdrželi celkem **2 250** podnětů (o 249 více než loni ve stejném období). Podíl podnětů v působnosti (**71,6 %**) se drží pod průměrem roku 2024 (73,3 %). Nejvíce podnětů se tradičně týkalo sociálního zabezpečení – zejména důchodů a dávek (400) a ochrany dětí, mládeže a rodiny (146).

V **119** podnětech lidé namítli nerovné zacházení, z toho v **85** případech z důvodů zakázaných antidiskriminačním zákonem. Ve **12** případech jsme také poskytli informace a analýzy týkající se diskriminace mezinárodním subjektům či vnitrostátním orgánům.

Ochránce navštívil **8 zařízení**. Sledoval jedno **vyhoštění** cizince a prostudovali **1 070** rozhodnutí o vyhoštění.

Počty podnětů a celkový přehled činnosti ilustrují následující obrázky:

PODNĚTY

71,6 % ✓
podnětů patřilo do
působnosti ochránce,
a mohl se jimi tedy zabývat

 2250

podnětů doručených
ve I. čtvrtletí 2025

jedná se o **25%**
nárůst oproti IV. čtvrtletí 2024

sociální
zabezpečení | 400

stavby a regionální
rozvoj | 145

správa na úseku
zdravotnictví | 110

ochrana dětí, mládeže
a rodiny | 146

armáda, policie
a vězeňství | 127

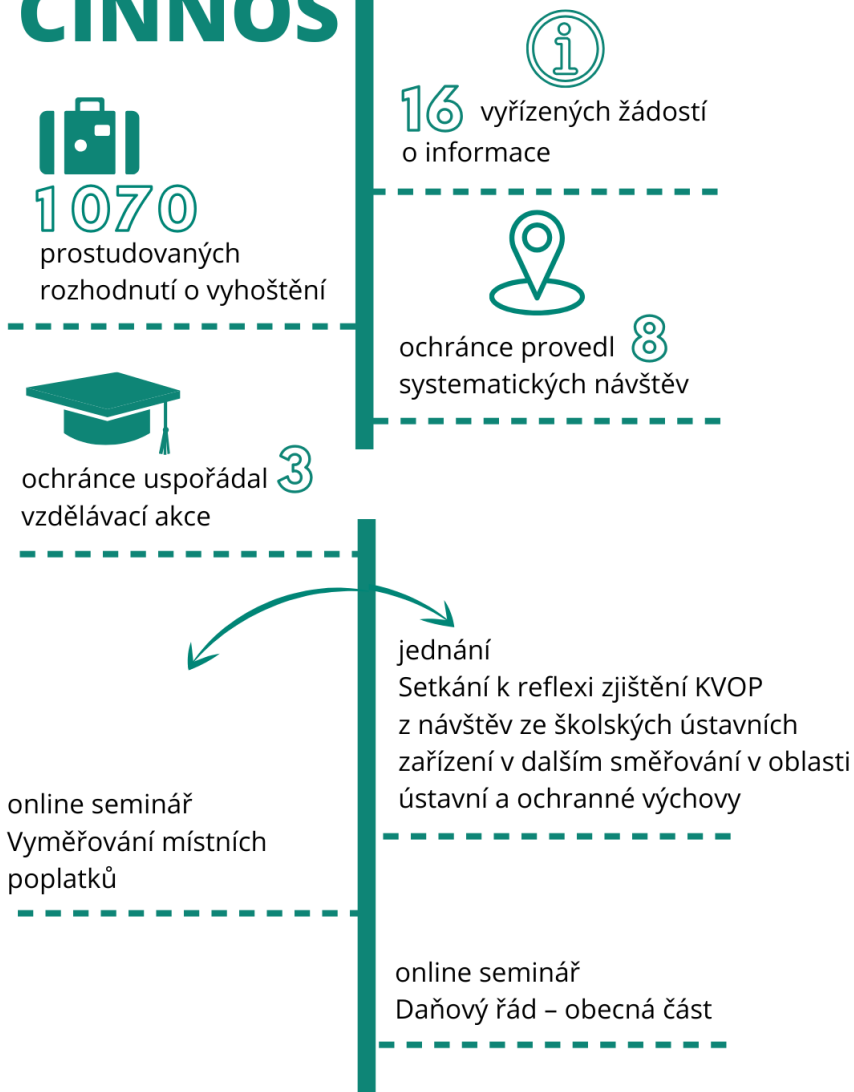
věci cizinců | 104

119 podnětů s námitkou
nerovného zacházení

diskriminace ve smyslu
antidiskriminačního zákona
se týkalo **85** podnětů

ČINNOST

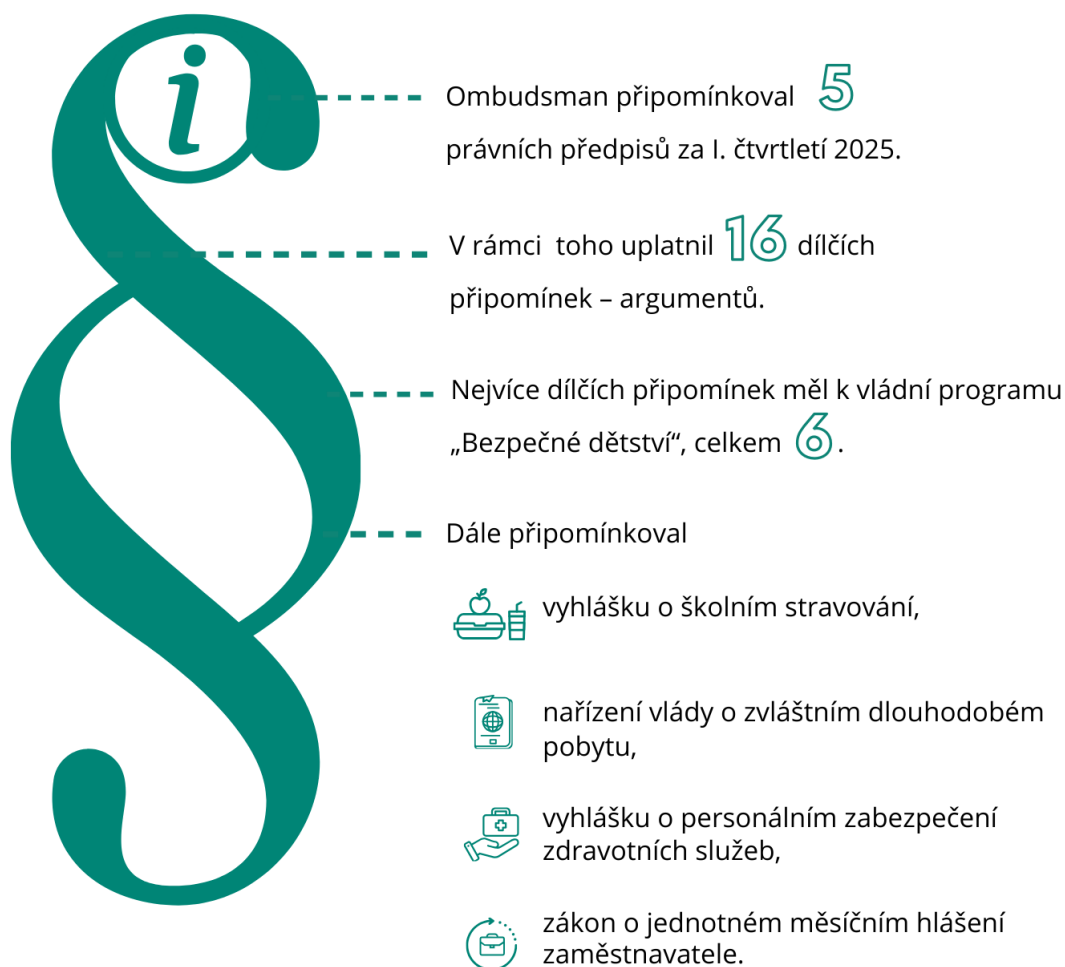

B. Veřejná správa

Již od roku 2001 ochránce chrání osoby před nezákonným či jinak nesprávným jednáním nebo nečinností správních úřadů. Má právo nahlížet do spisů, žádat úřady o vysvětlení a může vést místní šetření. Zjistí-li pochybení úřadu, doporučuje opatření k nápravě, rozhodnutí úřadu nemůže zrušit ani nahradit.

B.1 Ochránce a připomínkové řízení k návrhům právních předpisů

Ochránce se jako připomínkové místo pro meziresortní připomínkové řízení aktivně zapojuje do připomínkování právních předpisů i nelegislativních materiálů, které předkládají jednotlivá ministerstva či vláda a spadají do jeho působnosti. V prvním čtvrtletí tohoto roku ochránce vstoupil prostřednictvím uplatněných připomínek do 5 řízení o návrzích právních předpisů. V připomínkách pak celkově vnesl 16 dílčích připomínek. Ve stejném období roku 2024 ochránce vstoupil prostřednictvím uplatněných připomínek do 13 řízení o návrzích právních předpisů a vnesl celkem 70 dílčích připomínek. Tuto činnost ochránce ilustruje následujícím obrázkem:

1. Přípomínka k návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o jednotném měsíčním hlášení zaměstnavatele¹

Ochránce uplatnil zásadní připomínku k návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o jednotném měsíčním hlášení zaměstnavatele. Kritizoval, že návrh neplní dřívější příslib Ministerstva práce a sociálních věcí zrušit povinnost zaměstnavatelů shromažďovat a předávat údaj o pobírání invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně. Tento údaj již stát eviduje prostřednictvím České správy sociálního zabezpečení a jeho opětovné vyžadování je podle ochránce zbytečné a v rozporu s cílem snižovat administrativní zátěž zaměstnavatelů.

Ochránce navrhl, aby byla tato povinnost ze zákona odstraněna. Ministerstvo připomínku ochránce neakceptovalo. Ke změně návrhu zákona může ještě dojít při projednávání zákona v Poslanecké sněmovně (prostřednictvím pozměňovacího návrhu).

2. Přípomínky k návrhu vládního programu Bezpečné dětství – cesta k prevenci násilí ve společnosti²

Pokud jde o věcný obsah, ochránce doporučil v návrhu rozpracovat také zapojení dětí do tvorby programu a jeho vyhodnocování. Další připomínkou směřoval k tomu, že by měl návrh počítat i s dětmi v ústavních zařízeních jako místem, kde mohou být děti ohrožené násilím. Ve vztahu k dětem s postižením upozornil, že nejsou tyto děti uvedeny mezi zranitelnými skupinami programu a chybí cílené kroky k jejich ochraně. Navrhl proto doplnit, že všechny programy a služby prevence a řešení násilí musí zohledňovat specifické potřeby dětí s postižením. Upozornil také na nutnost věnovat zvýšenou pozornost dostupnosti odborné pomoci zaměřené na podporu rodičovských kompetencí pro rodiny dětí ohrožených násilím v rodině.

3. Přípomínky k návrhu nařízení vlády o podrobnostech registrace ke zvláštnímu dlouhodobému pobytu³

Ochránce ocenil, že předkladatel přijal právní úpravu, která umožní lidem s dočasnou ochranou přejít do jiného pobytového titulu. Podle ochránce je však nový zvláštní dlouhodobý pobyt přísný a příliš úzce vymezený a ve finále dopadne pouze na velmi malou část držitelů dočasné ochrany. Proto předkladateli doporučil, aby nejdříve posbíral data o tom, zda mají lidé s dočasnou ochranou skutečně zájem o toto nové pobytové oprávnění a zda zvládnou splnit veškeré podmínky pro jeho získání, podle zjištěných poznatků pak případně od nového pobytového oprávnění ustoupil, nebo upravil podmínky pro jeho

¹ Celý text přípomínky je dostupný v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/13438>.

² Celý text přípomínky je dostupný v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/13708>

³ Celý text přípomínek je dostupný v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/13582>.

získání, a v budoucnu aby průběžně sledoval, kolik žadatelů dosáhne na toto pobytové oprávnění a v případě potřeby revidoval nařízení vlády, které ho upravuje.

Kromě této obecné připomínky ochránce uplatnil také připomínky konkrétní. Podle návrhu budou muset zájemci o nové pobytové oprávnění doložit roční úhrnný příjem ve výši 440 tis. Kč za sebe a dále 110 tis. Kč za každou další osobu ve společné domácnosti. Předkladatel to odůvodňuje tím, že by chtěl „obsloužit v první vlně“ žádosti 15 až 20 % ekonomicky aktivních osob. Není přitom jasné, jak k těmto údajům předkladatel došel. Ochránce proto navrhl, aby předkladatel buď dodatečně vysvětlil své úvahy, nebo snížil výši požadovaného příjmu. Druhá konkrétní připomínka se týkala zkrácení rozhodného období, během něhož by cizinec neměl být příjemcem humanitární dávky, aby splnil podmínky pro registraci k pobytu. Většina lidí s dočasnou ochranou totiž i nadále pracuje v nízko kvalifikovaných profesích, je proto pravděpodobné, že pobírala humanitární dávku alespoň po nějakou dobu.

4. Připomínky k návrhu vyhlášky, kterou se mění vyhláška č. 99/2012 Sb., o požadavcích na minimální personální zabezpečení zdravotních služeb, ve znění pozdějších předpisů⁴

Ochránce navrhoval doplnit požadavky na minimální personální zabezpečení dlouhodobé lůžkové péče o zajištění dostupnosti ergoterapeuta a klinického logopeda. Sociálně-zdravotní lůžková péče je totiž poskytována pacientům s dlouhodobým chronickým onemocněním nebo zdravotním postižením, kteří potřebují pravidelnou pomoc jiného člověka při zvládání základních životních potřeb a jejichž zdravotní stav se bez soustavného poskytování ošetrovatelské péče zhoršuje. Tito pacienti mají zpravidla široké spektrum potřeb, a proto je nezbytné zajistit dostupnost multidisciplinárního týmu. Ergoterapeut a klinický logoped však v minimálním personálním standardu chyběli. **Ergoterapie** je přitom klíčová pro udržení samostatnosti pacientů a podporu jejich fyzických a kognitivních schopností v běžných denních aktivitách. **Klinický logoped** pak zajišťuje diagnostiku a terapii poruch komunikace a polykání, se kterými se mohou pacienti sociálně-zdravotní lůžkové péče potýkat.

Ochránce se věnoval také ošetrovatelské péči v ambulantních zařízeních sociálních služeb. V rámci připomínek upozornil, že není nutné, aby byla zajištěna fyzická přítomnost všeobecné sestry v ambulantním zařízení sociálních služeb po celou dobu přítomnosti klientů, jejichž zdravotní stav vyžaduje poskytování této ošetrovatelské péče. Postačí zajistit fyzickou přítomnost všeobecné sestry v rozsahu, který odpovídá zdravotnímu stavu klientů a jejich potřebě ošetrovatelské péče.

⁴ Celý text při pomínek je dostupný v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/13690>.

5. Připomínky k návrhu vyhlášky, kterou se mění vyhláška č. 107/2005 Sb., o školním stravování, ve znění pozdějších předpisů⁵

Ochránce ocenil, že návrh zohledňuje situaci dětí, které mají ze zdravotních či jiných závažných důvodů specifické stravovací potřeby. Protože je posílení práv dětí se specifickými stravovacími potřebami také cílem ochránce, předložil k návrhu připomínky, které pomohou tento cíl ještě účinněji naplnit.

Ochránce předně doporučil posílit postavení strážníků, kteří potřebují dietní stravování ze zdravotních důvodů. Nutnost stravovat se dietně zpravidla souvisí se zdravotním postižením (např. v podobě potravinové alergie či intolerance), které patří mezi zakázané diskriminační důvody. Děti s takovým postižením tak mají právo na přiměřené opatření v rámci školního stravování. Pokud to tedy není pro provozovatele stravovacích služeb nepřiměřeně zatěžující, má povinnost poskytnout těmto dětem dietní stravování.

V opačném případě by se mohl dopustit nepřímé diskriminace. Ochránce proto doporučil změnu návrhu tak, že *provozovatel stravovacích služeb poskytne, ledaže by to pro něj představovalo nepřiměřené zatížení, školní stravování v dietním režimu.*

Dále ochránce navrhl také upravit právo strážníka na konzumaci vlastní stravy v prostorách školní jídelny. Návrh zakotvoval možnost konzumace vlastní stravy v prostorách školní jídelny, ale nezmiňoval možnost poskytnout strážníkovi součinnost s uskladněním a ohřevem vlastního pokrmu. Taková součinnost by přitom mohla prospět dětem s různými specifickými stravovacími potřebami. Ač v tom školám již za stávajícího stavu nic nebrání, některé školy to dle poznatků ochránce odmítaly z důvodu obav, zda je to v souladu s právem. Ochránce proto doporučil návrh doplnit i o tuto možnost.

B.2 Stěžovatelce jsme vysvětlili pravidla pro zřizování vyhrazených parkovacích stání (sp. zn. 4506/2024/VOP)⁶

Ve veřejně nepřístupné garáži bytového domu nemusí být vyhrazená parkovací stání pro osoby se zdravotním postižením.

Když si stěžovatelka kupovala byt v bytovém domě, nacházela se v garáži domu parkovací stání označená jako vyhrazená. Developer tato stání postupně rozprodal a odstranil z nich dopravní značení. I když stěžovatelka kvůli svému zdravotnímu stavu potřebuje širší vyhrazené stání, musí parkovat na běžném stání. Stavební úřad i nadřízený magistrát jí sdělili, že se problémem nemohou zabývat.

Ochránce stěžovatelce vysvětlil právní úpravu, která stanovuje počty vyhrazených parkovacích stání. V daném případě developer musel zřídit pouze dvě návštěvnická vyhrazená stání na ulici před bytovým domem. V garáži taková stání být nemusela. Když je developer zrušil, neporušil právní předpisy. Stavební úřad tedy stěžovatelce skutečně

⁵ Celý text při pomínce je dostupný v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/13596>.

⁶ Zpráva o šetření je dostupná v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/13658>.

nemůže pomoci. Ochránce však úřady upozornil na to, že musí blíže vysvětlit, proč v garáži bytového domu nemusí být vyhrazená stání.

B.3 Ochránce pomohl neslyšícímu odsouzenému, aby mohl z věznice komunikovat se svou rodinou ve stejném rozsahu jako jakýkoliv jiný odsouzený bez postižení (sp. zn. 6180/2024/NZ)⁷

Odsouzený mohl z věznice telefonovat své rodině pouze za pomoci jiného odsouzeného. Tato pomoc však byla ve spoustě ohledů problematická. Například se jiný odsouzený dozvěděl soukromé informace o stěžovateli a jeho rodině nebo nastala opakovaně situace, kdy odsouzeného, který poskytoval pomoc, přemístili nebo ho propustili, a stěžovatel tak musel hledat pomoc u další osoby. Stěžovatel tedy požádal ve věznici neúspěšně o užívání tabletu, aby mohl vizuálně (odezíráním) komunikovat s osobami blízkými, příp. s advokátem. Věznice mu to neumožnila a situaci dále neřešila.

Stěžovatele nakonec přemístili do jiné věznice, kde se dočkal i díky zprávě ombudsmana vstřícnějšího přístupu. Navíc po provedeném šetření ombudsmana ředitel původní věznice uvedl, že stěžovateli by umožnili na základě žádosti častější využívání Skype hovorů tak, aby mu byla vykompenzována nemožnost telefonovat. Dle zástupce ochránce měla věznice tuto možnost odsouzenému sama aktivně nabídnout.

B.4 Úřad práce díky nám doplatil poručence odměnu za její péči (sp. zn. 6266/2024/VOP)⁸

Pro příspěvek při pěstounské péči není podstatné, zda je svěřené dítě nezaopatřené (tj. zda studuje, případně nemůže studovat pro nemoc nebo úraz). Dávka náleží pečující osobě automaticky po celou dobu trvání její péče, tedy zpravidla do zletilosti dítěte.

Stěžovatelka osobně pečovala o svého synovce, jehož byla poručnicí. Za to jí náležela odměna – příspěvek při pěstounské péči. Česká správa sociálního zabezpečení později přiznala synovci invalidní důchod pro invaliditu III. stupně. Tím přestal být nezaopatřeným dítětem a ztratil nárok na související dávkovou podporu (např. příspěvek na úhradu potřeb dítěte nebo přídavek na dítě). Úřad práce však kvůli tomu odejmul dávku i stěžovatelce.

Úřad práce po zásahu ochránce uznal, že nepostupoval správně a doplatil poručnici dlužnou dávku.

B.5 Úřady by měly být zdrženlivé při požadování překladů cizojazyčných listin do češtiny (sp. zn. 3248/2025)

Pokud úřední osoby dostatečně ovládají cizí jazyk, neměl by úřad požadovat doložení překladu cizojazyčné listiny do češtiny. Úřady by měly v rozumné míře používat

⁷ Zpráva o šetření je dostupná v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/13586>.

⁸ Zpráva o šetření je dostupná v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/13318>.

ke zjištění obsahu cizojazyčných listin i dostupných technických prostředků (překladačů).

Stěžovatel žije dlouhodobě v zahraničí, trvalý pobyt má však nadále evidovaný v Brně. Magistrát města Brna proto po něm požaduje každoročně zaplacení poplatku za komunální odpad. Protože stěžovatel v Brně žádný komunální odpad neprodukuje, žádal magistrát opakovaně o prominutí poplatku. K žádosti dokládal i potvrzení, že v zahraničí platí podobnou platbu za komunální odpad. Tato potvrzení byla napsaná v angličtině. Magistrát po stěžovateli proto požadoval jejich přeložení do češtiny, v roce 2022 dokonce ve formě úředně ověřeného překladu.

Ochránce dospěl k závěru, že magistrát nepostupoval v souladu se zásadou přiměřenosti a vstřícnosti, když v roce 2022 požadoval doložit úředně ověřený překlad potvrzení. Obdobně ochránce nahlížel i na požadavek magistrátu v roce 2023 k doložení prostého překladu potvrzení do češtiny. Zjistil však, že správní praxe magistrátu se od té doby již změnila. V současnosti magistrát nevyžaduje překlad velmi krátkých písemností z angličtiny a němčiny. V případě delších písemností pak zpravidla postačí prostý překlad listiny, který je možný dodat i ve formě ručně psaných poznámek v dokumentu. Aktuální správní praxi magistrátu proto hodnotíme jako vstřícnou a přiměřenou.

B.6 Novela zákona o sociálních službách posiluje ochranu klientů a jejich práva

Po letech úsilí se ochránci podařilo prosadit důležité změny v zákoně o sociálních službách. Novela posiluje ochranu klientů zakotvením nezávislého stížnostního mechanismu a zavedením přestupku tzv. „špatného zacházení“ v sociálních službách.

Ochránce dlouhodobě upozorňoval, že lidem chybí možnost skutečně efektivně řešit problémy se sociální službou. Pokud poskytovatel stížnost zamítal nebo vůbec neřešil, neměli klienti a další osoby efektivní možnost zjednatí nápravy. To se ale od března i díky ochránci změnilo. Nově může vyřízení stížnosti přezkoumat Ministerstvo práce a sociálních věcí. Pokud ministerstvo stížnost vyhodnotí jako oprávněnou, uloží poskytovateli povinnost odstranit nevyhovující stav. Pokud tak neučiní, může mu být uložena pokuta až 500 tis. Kč. Podrobný postup, jak při podávání stížnosti postupovat ochránce popsal v informačním letáku Sociální služby.⁹

Na nutnost postihovat případy tzv. „špatného zacházení“, tedy jednání, které nerespektuje lidskou důstojnost, například nezajištění bezpečí, nerespektování sociální autonomie, posilování závislosti na poskytované péči nebo neodůvodněného používání omezovacích prostředků, upozorňoval ombudsman už od roku 2016. Na tuto potřebu nyní reaguje novela, která stanoví, že poskytovatelé sociálních služeb musí respektovat a chránit soukromí, integritu a důstojnost klientů, kterým poskytují sociální službu. Pokud tuto povinnost poruší, bude hrozit poskytovateli od 1. ledna 2026 pokuta až 300 tis. Kč.

⁹ <https://www.ochrance.cz/letaky/socialni-sluzby/socialni-sluzby.pdf>

B.7 Konference, kulaté stoly a školení

Datum	Název akce	Druh akce	Forma akce
20. 03. 2025	Vyměřování místních poplatků	Seminář	Online
21. 03. 2025	Daňový řád – obecná část	Seminář	Online

B.8 Mezinárodní spolupráce

Zástupce ochránce se zúčastnil mezinárodní konference pro ombudsmanské a národní lidskoprávní instituce, kterou ve Štrasburku uspořádala Rada Evropy. Na konferenci mimo jiné vystoupil komisař Rady Evropy pro lidská práva, předseda Benátské komise a Evropská veřejná ochránkyně práv. Tématem konference bylo především posílení spolupráce mezi národními institucemi a Radou Evropy, ale i výzvy související s digitalizací a umělou inteligencí. Zástupce ochránce na konferenci navázal kontakt se zástupci kanceláře Evropské veřejné ochránkyně práv ohledně oživení spolupráce v rámci Evropské sítě ombudsmanů, kterou tato instituce zajišťuje.

C. Dohled nad omezováním osobní svobody a sledování vyhoštění

Od roku 2006 je ochránce národním preventivním mechanismem podle Opčního protokolu k Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. Systematicky navštěvuje zařízení pro osoby omezené na svobodě z moci úřední i v důsledku závislosti na poskytované péči. Svá zjištění a doporučení zobecňuje v souhrnných zprávách z návštěv a formuluje standardy zacházení. Předkládá je samotným zařízením a jejich zřizovatelům a systémová doporučení ústředním orgánům státní správy. Od roku 2011 ochránce rovněž sleduje zajištění cizinců a výkon správního vyhoštění.

Systematické návštěvy a sledování vyhoštění

Ochránce v prvním čtvrtletí provedl 8 systematických návštěv zařízení. Konkrétně prověřil podmínky v těchto zařízeních:

- Psychiatrická nemocnice Dobřany
- Psychiatrická nemocnice Havlíčkův Brod
- Dětský domov Velké Hraletice
- Dětský domov Mladá Boleslav
- Dětský domov Hranice
- neregistrované zařízení sociálních služeb v Českých Budějovicích
- neregistrované zařízení sociálních služeb v Mutěnicích
- Vazební věznice Olomouc

Ochránce rovněž sledoval faktický průběh správního vyhoštění jedné cizinky ze Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová a její následné předání policistům v Moldavsku, tedy v její zemi původu. Vyhoštění proběhlo v souladu s platnými právními předpisy i evropskými standardy pro nucené navracení.

Poznatky z návštěv dětských zařízení ochránce shrnul i v dalším díle podcastu Na kávu s ombudsmanem.¹⁰

C.1 Ochránce pomohl zajistit odbornou péči chlapcům ve Výchovném ústavu Husův domov (sp. zn. 16/2024/NZ)¹¹

V květnu 2024 tým veřejného ochránce práv podruhé navštívil Výchovný ústav Husův domov. Zařízení se věnuje mimo jiné péči o chlapce experimentující s návykovými látkami nebo drogově závislé, ale nepracoval v něm žádný adiktolog, který by zajišťoval potřebnou odbornou péči. Po první návštěvě v roce 2019 nám ředitel přislíbil, že adiktologa zajistí. Situace se naopak zhoršila, protože v zařízení při druhé návštěvě nepracoval ani žádný

¹⁰ https://www.ochrance.cz/aktualne/na_kavu_s_ombudsmanem_121-dil_co_vidame_v_zarizenich_kam_deti_poslal_soud/.

¹¹ Zpráva u návštěvy zařízení je dostupná v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/13576>.

psycholog. To může špatně působit jak na chlapce (například zvýšeným výskytem sebepoškození), tak na personál zařízení (chybějící odborné vedení).

Ochránce se obrátil na Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, aby zařízení podpořilo při hledání adiktologa a psychologa. Ministerstvo ochránce ujistilo, že o personální posílení zařízení bude usilovat. Ředitel zařízení ochránce následně informoval o tom, že se jim podařilo shodou šťastných okolností zajistit psychologa a také spolupracujícího adiktologa. Kvalita péče o chlapce v zařízení by se díky tomu měla zlepšit.¹²

C.2 Široká škála potřeb dětí na straně jedné, na druhé nedostatek personálu a právní opory. Zástupce ombudsmana naléhá na změnu v ústavní péči

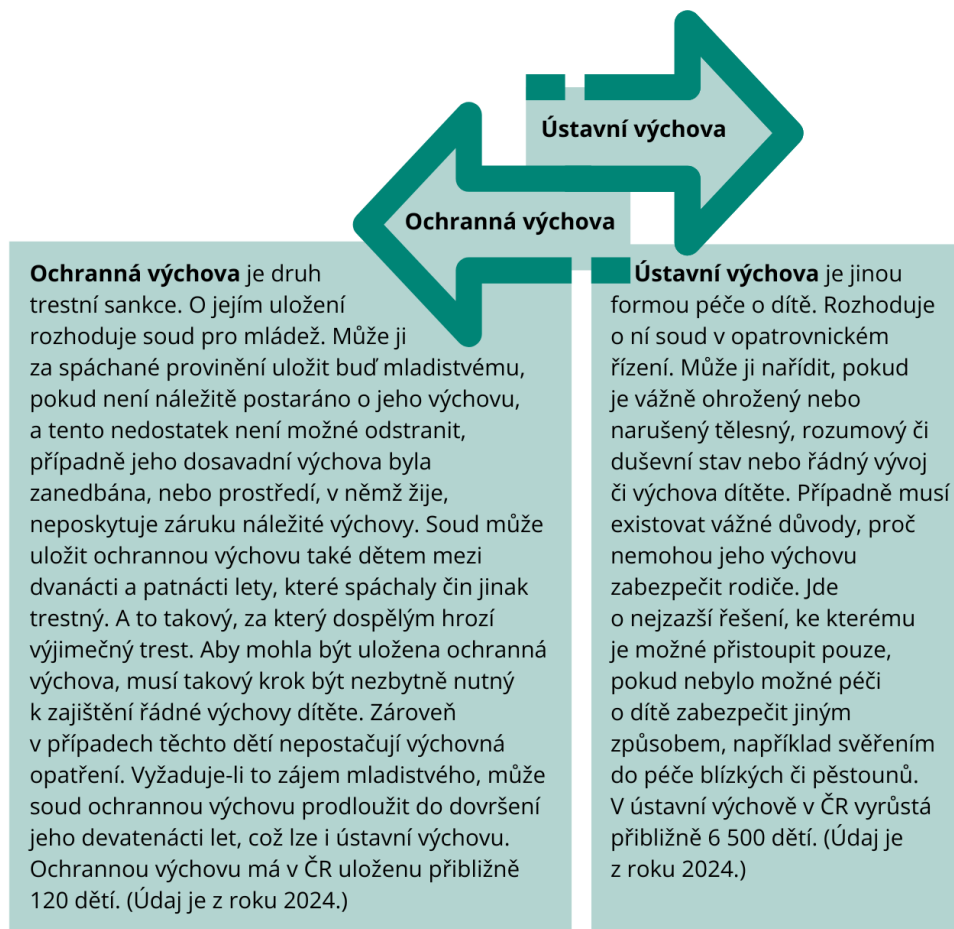
Nedostatky současného systému náhradní péče a situace ve školských ústavních zařízeních – to bylo jádrem setkání, které pořádalo na konci března Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy na půdě Kanceláře veřejného ochránce práv. Do centra pozornosti se tak opět dostaly již dříve zveřejněné souhrnné zprávy týmu odborníků z Kanceláře veřejného ochránce práv, kteří tuto oblast dlouhodobě mapují. Přizvaní hosté – zástupci zařízení ústavní výchovy, ministerstev, úřadu vlády, krajských úřadů a odborné veřejnosti – společně diskutovali nad fakty vyplývajícími z jednotlivých zpráv a hledali cesty, jak dnešní stav zlepšit.

Klíčová zjištění z návštěv zařízení připomněl zástupce ombudsmana Vít Alexander Schorm a právníci z Kanceláře veřejného ochránce práv. Upozornili na současnou problematiku legislativu, která téměř nerozlišuje mezi pravidly pro ústavní výchovu a ochrannou výchovu, ačkoli se jedná o dva právní instituty s rozdílným účelem. Zatímco ústavní výchova je jednou z forem náhradní péče o dítě, ochranná výchova je trestněprávní opatření ukládané za spáchání trestné činnosti.

Stejně tak právní úprava nerozlišuje mezi dětmi, které jsou do zařízení umisťovány. Ať se jedná o děti, o které se nemůže z nejrůznějších důvodů postarat jejich rodina, nebo o děti se závažnými poruchami chování, závislostními problémy, neurovývojovými poruchami nebo také s duševním onemocněním. Všechny zmíněné skupiny dětí mají přitom do určité míry jiné potřeby a vyžadují odlišný přístup i péči. Právní úprava by proto měla jasně definovat péči o nejrůznější skupiny dětí, včetně odpovídajících prostorových podmínek zařízení a počtu a odborné skladby personálu. V zařízeních obecně chybí dostatek personálu pro individuální práci s dětmi zohledňující jejich jedinečné potřeby. V zařízeních pro ochrannou výchovu a extrémní poruchy chování pak nedostatek personálu představuje i významné bezpečnostní riziko.

¹² Zprávy z návštěv zařízení jsou dostupné v Evidenci stanovisek ombudsman, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/13576>.

Jaký je rozdíl mezi ústavní a ochrannou výchovou?

Další informace jsou také dostupné v tiskové zprávě ochránce ze dne 31. března 2025.¹³

C.3 Změny v nakládání s penězi vězňů

Od začátku roku 2025 se na ochránce obrátila řada vězňů se stížnostmi, které se týkají nakládání s jejich důchody či jinými příjmy (výsluhy, příspěvky od rodiny). Množství podnětů vyplývá ze změn, které byly součástí novely zákona o výkonu trestu, účinné právě od 1. 1. 2025.

Nejčastěji se vězni ptají, jak je možné, že jim z důchodu zbyde jen malá část, proč nemají k dispozici životní minimum, a proč finance dostanou k dispozici až následující měsíc.

Ochránce poukazoval na problémy při nakládání s penězi vězňů už od roku 2018, protože v té době neměli vězni s dluhy k dispozici ze svých jiných příjmů (důchod, příspěvky od rodiny) zpravidla žádnou částku, a nemohli si tak zakoupit další nezbytné potřeby, které jim věznice neposkytla (hygienické potřeby, poštovní známky, dopisní potřeby).

Ochránce tedy požadoval, aby tito vězni byli alespoň ve stejném postavení jako odsouzení s pracovní odměnou a zůstala jim k dispozici stejná částka jako tzv. kapesné (17 %). To

¹³ [https://www.ochrance.cz/aktualne/siroka_skala_potreb_deti_na_strane_jedne_nedostatek_personalu_a_pravni_opory_na_strane_druhe- zastupce ombudsmana naleha na zmenu v ustavni peci/.](https://www.ochrance.cz/aktualne/siroka_skala_potreb_deti_na_strane_jedne_nedostatek_personalu_a_pravni_opory_na_strane_druhe- zastupce ombudsmana naleha na zmenu v ustavni peci/)

nová právní úprava splňuje. Přesto změny vyvolaly řadu stížností a nejasností. I z toho důvodu ochránce s Vězeňskou službou spolupracuje na nové srozumitelnější verzi poučení odsouzených, které mimo jiné vysvětluje i to, jak věznice rozdělují příjmy vězňů.

Na dluhy vězňů jde aktuálně 72 % jejich veškerých příjmů, 11 % se ukládá na tzv. úložné (bude k dispozici po propuštění) a 17 % je pro vězně volně k dispozici jako kapesné. To můžou použít například na nákup v kantýně anebo zaslat rodině. Tato změna představuje kompromis mezi zájmem věřitelů na splácení dluhů a možností hradit i z vězení (byť alespoň částečně) běžné výdaje, např. na bydlení. Splácení dluhů v průběhu výkonu trestu může odsouzeným pomoci v návratu do společnosti. Současně by jim nemělo být znemožněno koupit si základní zmiňované věci, ačkoliv jsou dlužníky.

Vězni nejsou ve stejném postavení jako běžný občan, kterému by z příjmů po exekučních srážkách měla zůstat tzv. nezabavitelná částka. Věznice jim totiž zajišťuje základní životní potřeby (ubytování, strava), a není tedy nutné, aby měli k dispozici finance ve stejné výši jako lidé na svobodě. Přesto určitá minimální částka by jim zůstávat měla. S tím nová právní úprava počítá a z pohledu ochránce je to správný krok. Ostatně umožňuje odsouzeným zachovávat si základy finanční gramotnosti.

Pokud vězeň nemá dluhy, jeho příjem se rozdělí na náklady výkonu trestu a na úložné. Pokud se úložné naplní do výše 35 tis. Kč, vězeň hradí pouze náklady výkonu trestu (maximálně 2.480 Kč/měsíc) a zbytek má volně k dispozici. Problém s tím, že aktuálně nemají k dispozici dostatek peněz (do naplnění úložného) například k udržení jejich bydlení (platby za energie, nájem), může být pro některé vězně tíživý.

Dle zákona věznice každý kalendářní měsíc v den stanovený vnitřním řádem provede rozúčtování peněz připsaných na zvláštní účet za předchozí kalendářní měsíc. Není možné rozúčtovat každou jednotlivou platbu u každého vězně zvlášť a ihned, ale je praktické provést toto rozdělení financí na dluhy a k osobní potřebě vždy u všech plateb u konkrétního vězně v souhrnu jedenkrát za měsíc.

C.4 Posílení ochrany pacientů v omezení a sjednocení praxe pracovníků zdravotnických zařízení.

Ministerstvo zdravotnictví předložilo návrh nového metodického pokynu k použití omezovacích prostředků ve zdravotnických zařízeních a péči o pacienty v omezení. Pokyn má nahradit metodické doporučení ministerstva, publikované ve Věstníku Ministerstva zdravotnictví č. 4/2018, které již není aktuální a pracuje například s již nepřipustnými způsoby omezení pacienta.

Ochránce k pokynu uplatnil několik připomínek. Připomínky směřovaly k prevenci i k používání omezovacích prostředků a jeho dokumentování. Aktualizace a doplnění pokynu jsou nutné pro posílení ochrany pacientů i jednotného postupu pracovníků ve zdravotnictví. Jednou z připomínek bylo, že navrhovaný pokyn nezohledňuje zranitelnost dětí a nestanovuje, jak se má postup u dětí přizpůsobit. Děti by zásadně neměly být omezení podrobovány a zdravotnická zařízení by měla přijmout veškerá individuální opatření, která nutnost omezení minimalizují. Oproti dospělým je třeba zajistit

také intenzivnější dohled a především lidský kontakt, který zmírní jeho úzkost, zabrání pocitu opuštění a umožní mu komunikovat.

C.5 Ochránce upozorňuje na alarmující počet vězňů v Česku

Poslanci by na plénu Sněmovny měli projednat novelu trestního zákoníku, která má odlehčit přeplněným věznicím. Na konci února 2025 byla přeplněná kapacita celkem v 16 z nich. Navíc Česká republika mezi evropskými státy dlouhodobě udržuje vrchní příčku s nejvyšším poměrem počtu vězňů na obyvatele. Novelu řešili zákonodárci opakovaně na Ústavně-právním výboru Poslanecké sněmovny. Ochránce považuje za důležité ji co nejdříve projednat a schválit ještě v tomto volební období.

Připravovaná novela trestního zákoníku¹⁴ je součástí legislativního plánu vlády a přináší zásadní změny, díky nimž by měl klesnout počet vězňů. Významným krokem k tomu je přehodnocení některých trestných činů a snížení ukládaných trestů, které bývají někdy v naprostém nepoměru k závažnosti postihované kriminality.¹⁵

C.6 Zpráva Evropského výboru pro zabránění mučení (CPT) potvrzuje naše dlouhodobá zjištění

Evropský výbor pro zabránění mučení v březnu tohoto roku zveřejnil zprávu z návštěvy České republiky v roce 2024.¹⁶ Delegace navštívila policejní cely, věznice, zařízení pro zabezpečovací detenci a jeden výchovný ústav. V mnoha ohledech zpráva potvrzuje zjištění ochránce, který navštěvuje obdobná zařízení již od roku 2006 a dlouhodobě se věnuje prosazování systémových změn.

Zjištění výboru se týkala podmínek zajištění, zacházení s osobami zbavenými svobody, včetně mladistvých, a používání donucovacích prostředků. Výbor také znovu otevřel otázku chirurgické kastrace.

Zpráva obsahuje celou řadu doporučení pro české úřady. Výbor například doporučuje ukončit praxi připoutávání osob k pevným předmětům, zejména u mladistvých, zajistit přítomnost právníka a důvěryhodné dospělé osoby při výsleších nezletilých a přehodnotit systematickou přítomnost dozorců při lékařských vyšetřeních. Kriticky se staví také k absenci souhlasu s léčbou v detenci a k pokračujícím chirurgickým kastracím. V některých oblastech zpráva přináší pozitivní hodnocení, například v případě materiálních podmínek nebo nabídky vzdělávacích aktivit.

Evropský výbor nyní požaduje, aby Česká republika do šesti měsíců poskytla odpověď s přehledem přijatých opatření a s reakcí na jednotlivá doporučení.

¹⁴ Viz <https://odok.gov.cz/portál/veklep/material/KORND3QJZZ3/>.

¹⁵ Viz také Tisková zpráva ochránce ze dne 26. března 2025, dostupná zde https://www.ochrance.cz/aktualne/pocet_veznu_v_cesku_je_alarmujici_upozorňuje_dlouhodobě_ombudsma/.

¹⁶ Zpráva je dostupná zde <https://www.coe.int/en/web/cpt/-/council-of-europe-anti-torture-committee-cpt-publishes-report-on-its-2024-periodic-visit-to-czechia>.

C.7 Přeshraniční spolupráce se zástupci ukrajinské Pohraniční stráže

Právnička Kanceláře veřejného ochránce práv vystoupila na semináři, který uspořádala Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra pro zástupce ukrajinské Pohraniční stráže. Seznámila je s činností ochránce v oblasti dohledu nad zajištěním a vyhoštěním cizinců, a přispěla tak k přeshraniční výměně zkušeností pro boj s nelegální migrací. Představila témata, kterým se naše instituce dlouhodobě věnuje (zejm. materiální podmínky, přístup ke zdravotní péči či zacházení s cizinci). Důraz byl kladen na prevenci špatného zacházení a podporu dodržování základních práv osob, které jsou povinny opustit území České republiky. Součástí prezentace byly i praktické aspekty spolupráce ochránce s policií při návratových operacích, ukázka využití databáze Evidence stanovisek ombudsmana, která obsahuje konkrétní výstupy činnosti ochránce.

D. Ochrana před diskriminací

V roce 2009 byl ochránce pověřen rolí národního orgánu pro rovné zacházení a ochrany před diskriminací (*equality body*) v souladu s právem Evropské unie. Přispívá tedy k prosazování práva na rovné zacházení se všemi osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ, národnost, pohlaví, sexuální orientaci, věk, zdravotní postižení, náboženské vyznání, víru nebo světový názor. Za tím účelem poskytuje pomoc obětem diskriminace, provádí výzkum, zveřejňuje zprávy a vydává doporučení k otázkám souvisejícím s diskriminací a zajišťuje výměnu dostupných informací s příslušnými evropskými subjekty.

Od ledna 2018 ochránce pomáhá také cizincům-občanům Evropské unie, kteří žijí nebo pracují v České republice. Poskytuje jim informace o jejich právech a pomoc při podezření na diskriminaci z důvodu státní příslušnosti. Při tom spolupracuje se zahraničními orgány, které mají obdobné poslání vůči českým státním příslušníkům.

D.1 Poslanci rozhodují o tom, zda se doklad o zdravotní způsobilosti nahraje do Centrálního registru řidičů (sp. zn. 12/2025/DIS)

Poslanci budou ve třetím čtení hlasovat o změnách zákona o elektronizaci zdravotnictví. Pokud změny projdou, od ledna 2026 by už řidiči starší 65 let nemuseli u sebe vozit doklad o zdravotní způsobilosti. Doklad by byl nahraný v Centrálním registru řidičů společně s řidičským průkazem nebo průkazem profesní způsobilosti.

Na začátku roku 2025 se na ochránce obrátil řidič starší 65 let, kterému vadilo, že u sebe musí vozit doklad o zdravotní způsobilosti. Řidičský průkaz je nahraný v Centrálním registru řidičů, občanský průkaz může mít v elektronické podobě jako eDoklad. K digitalizaci dokladu o zdravotní způsobilosti ale prozatím nedošlo. A jelikož muž řídí několik vozidel, je pro něj nepohodlné mít doklad velikosti A4 při řízení stále u sebe.

Ministerstvo zdravotnictví ve spolupráci s Ministerstvem dopravy připravilo změnu zákona a od ledna 2026 by už řidiči nemuseli doklad o zdravotní způsobilosti vozit u sebe. Změnu zákona nyní schvaluje Poslanecká sněmovna (sněmovní tisk č. 833).¹⁷ Návrh čeká třetí čtení, které je potřeba stihnout před volbami do Poslanecké sněmovny na podzim 2025. Pak bude navrhovaná změna putovat do Senátu a k prezidentu republiky.

D.2 Lidem po změně pohlaví jsme ulehčili cestu k novému vysokoškolskému diplomu (sp. zn. 4/2018/SZD, 8895/2023/S)¹⁸

Na ochránce se obraceli lidé, kteří prošli změnou pohlaví. Řešili problémy spojené s tím, že jejich vysokoškolský diplom neměl aktuální údaje. Podstatně jim to ztěžovalo například pozici při jednání s možnými zaměstnavateli.

¹⁷ <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=9&t=833&snzp=1>

¹⁸ Doporučení ochránce je dostupné v Evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/6152>.

Několik let jsme prosazovali, aby v této situaci vysoké školy vydávaly nové diplomy se správnými údaji. Teď se to podařilo změnou zákona o vysokých školách. Díky nám navíc lidé po změně pohlaví nemusí za vydání nového diplomu vysoké škole platit.

D.3 Pořadatel lekcí tance určených veřejnosti nemůže odmítnout přiměřené opatření ve prospěch člověka s postižením (sp. zn. 3054/2024/VOP)

Pokud spolek poskytuje zájmové aktivity, které jsou přístupné všem, jedná se o službu určenou veřejnosti. V takovém případě má spolek jako poskytovatel povinnost přijmout přiměřené opatření, aby službu mohla využívat osoba s postižením (§ 3 odst. 2 zákona č. 198/2009 Sb.).

Žena již dříve začala navštěvovat taneční lekce spolku, pořadatelé ji však v průběhu kurzu vyloučili. Důvodem byly konfliktní situace, které souvisely s projevy jejího zdravotního postižení. Ochránce v roce 2020 dospěl k závěru, že se nejednalo o diskriminaci¹⁹

Nyní stěžovatelka začala znovu usilovat o účast na lekcích. Navrhla, že bude docházet s doprovodem, který bude přiměřeným opatřením. Spolek to odmítl s tím, že chování stěžovatelky v minulosti průběh kurzu narušovalo. Současně pořadatelé připustili, že lekce již navštěvovali jiní účastníci s doprovodem, aniž by to pro spolek představovalo zatížení.

Ochránce dospěl k závěru, že postup spolku byl vůči ženě diskriminační v podobě nepřijetí přiměřeného opatření ve prospěch člověka s postižením (§ 3 odst. 2 zákona č. 198/2009 Sb.). Ochránce spolku doporučil, aby ženě umožnil docházet na lekce s doprovodem. Teprve potom může spolek posoudit, zda účast stěžovatelky s doprovodem skutečně narušuje průběh lekcí.

D.4 Agenturu práce musí lépe posuzovat fyzickou kondici uchazečů o práci (sp. zn. 4349/2023/VOP)

Dobrá fyzická kondice může být podstatným požadavkem pro výkon práce. Datum narození zájemce o zaměstnání však není jejím spolehlivým ukazatelem. Pokud fyzická zdatnost představuje důležité kritérium pro práci, je namístě ji ověřit, ne ji automaticky předpokládat podle věku uchazeče.

Šedesátiletý zájemce se ucházel o fyzicky náročnou práci v automobilovém průmyslu. Práci nedostal a měl za to, že kvůli svému vyššímu věku. Tvrdil přitom, že je stále fyzicky zdatný. Byl přesvědčený, že ho agentura kvůli jeho věku diskriminovala.

Ochránce se obrátil na ředitele agentury, která prováděla nábor zaměstnanců, proč zájemce nevybrali. I lidé vyššího věku totiž mohou namáhavou práci zvládnout. Konkrétní důvody agentury se sice objasnit nepodařilo. Ochránce však doporučil jejímu řediteli proškolit zaměstnance o nutnosti dodržovat zákon. Z něj plyne, že dovozovat nízkou fyzickou kondici pouze z vyššího věku uchazeče je nepřípustné, stejně jako komentáře

¹⁹ Zpráva o nezjištění diskriminace je dostupná pod sp. zn. 6659/2019/VOP v Evidenci stanovisek ombudsman, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/8314>.

na věk uchazečů. Nevhodná vyjádření týkající se věku totiž také mohou být diskriminací. Ředitel agentury souhlasil a přislíbil poskytnout zaměstnancům proškolení.

D.5 Zásadní pracovní jednání

Právnička odboru rovného zacházení se zúčastnila pracovní schůzky k výpočtu peněžité pomoci v mateřství u druhého a dalšího dítěte, kterou svolala zmocněnkyně vlády pro lidská práva. Účastnili se zástupci Ministerstva práce a sociálních věcí a Odboru rovnosti žen a mužů Úřadu vlády. Z jednání vzešla shoda na tom, že se výpočet peněžité pomoci v mateřství upraví tak, aby neodrazoval od zapojení do trhu práce v době mezi dvěma mateřskými a rodičovskými dovolenými. Zástupci Ministerstva práce a sociálních věcí přislíbili, že zpracují a navrhnou legislativně technické řešení.

Dalším setkáním pokračovala činnost pracovní skupiny pro bezpečnost fungující pod Radou vlády pro záležitosti romské menšiny. Za účasti zástupců Úřadu vlády, Ministerstva vnitra, Ministerstva spravedlnosti, Policie České republiky, občanské společnosti i právničky Kanceláře veřejného ochránce práv se tentokrát probírala např. témata šikany na školách, práv zvláště zranitelných obětí trestné činnosti (dětí), fenomén tzv. lajfkářů realizujících se na sociálních sítích nebo interkulturní vzdělávání komunikačních pracovníků v justici.

V únoru 2025 právničky Kanceláře veřejného ochránce práv v rámci každoročního setkání jednali s pracovníky České národní banky. Cílem bylo především sdílet zkušenosti a novinky z oblasti diskriminace a ochrany spotřebitele.

Jednání Výboru pro sociální politiku, rodinu a péči bylo zaměřeno zejména na plánování práce výboru pro letošní rok, sdílení aktuálních informací z legislativních prací, a na problematiku nové výzvy z OP Z+, a to zejména s ohledem na prokazatelnost účelnosti vynaložených prostředků (měřitelnost výsledků projektů).

Na jednání Rady vlády pro rovnost žen a mužů se zejména řešila otázka projektového a institucionálního financování aktivit v oblasti rovnosti žen a mužů, mimo jiné v návaznosti na ukončení financování těchto aktivit ze strany USA. Kromě toho se probíraly aktuální a připravované legislativní změny související s problematikou rovnosti žen a mužů.

D.6 Osvěta

Právnička odboru rovného zacházení představila studujícím předmětu Gender a sociální práva činnost ochránce v oblasti rovnosti žen a mužů. Seznámila je s úpravou zákazu diskriminace z důvodu pohlaví v antidiskriminačním zákoně. Na několika případových studiích pak studenti zkoušeli ve skupinách řešit případy namítané diskriminace z důvodu pohlaví, kterými se ochránce v poslední době zabýval.

Od února pokračuje spolupráce ochránce s Právnickou fakultou Masarykovy univerzity na výuce předmětu *Klinika antidiskriminačního práva I*. Budoucí právníci zde získávají praktické poznatky o tématu ochrany před diskriminací a mohou si v praxi vyzkoušet, jak probíhá metodická pomoc obětem diskriminace ze strany ochránce.

I letos ochránce navrhnul odborná témata, jimž se studenti Právnické fakulty Masarykovy univerzity mohou věnovat v rámci tzv. studentské vědecké odborné činnosti. Jedna

ze studentek si vybrala ke zpracování téma související s problematikou lékařských zákroků v případě dětí s variacemi pohlavních znaků. Vznikající odbornou práci se studentkou pravidelně konzultoval právník odboru rovného zacházení.

V rámci předmětu Klinika práv zranitelných osob vyučovaného na Právnické fakultě Masarykovy univerzity právníčka odboru rovného zacházení vedla blok zabývající se sexuálním obtěžováním. V něm studentky seznámila s problematikou sexuálního obtěžování z pohledu antidiskriminačního zákona.

D.7 Konference, kulaté stoly a školení

V lednu právníčky odboru rovného zacházení v Praze školili pracovníky inspektorátů České obchodní inspekce. Tématem školení byly aktuální otázky v oblasti diskriminace při poskytování zboží a služeb, přičemž se zaměřily zejména na diskriminaci cizinců v bydlení.

Právníčka odboru rovného zacházení se zúčastnila kulatého stolu Informační toky v menšinách pořádaného na Úřadu vlády pod záštitou zmocněnkyně pro lidská práva. Na kulatém stole vystoupili zástupci romské, ukrajinské, vietnamské menšiny a zástupkyně neslyšících uživatelů českého znakového jazyka. Právníčka Kanceláře veřejného ochránce práv informovala o aktivitách ochránce ve srozumitelnosti a přístupnosti a informovala o dokončovaném výzkumu, jak úřady nakládají s cizojazyčnými podáními.

Právníčka odboru rovného zacházení vystoupila na konferenci s názvem „Rovnost v důstojnosti a právech: Partnerství nebo manželství?“, kterou na Právnické fakultě Masarykovy univerzity uspořádal akademický spolek Lexicon a Centrum pro konstitucionalismus a lidská práva. Konference se tematicky zaměřila na postavení duhových rodin po novele občanského zákoníku, která přinesla nový institut partnerství pro stejnopohlavní páry.

D.8 Mezinárodní spolupráce

Právníčka odboru rovného zacházení se zúčastnila kulatého stolu lidskoprávních organizací, který se týkal nedostatečné ochrany práv starších lidí v evropském prostoru. Na kulatém stole vystoupili zástupci Evropské komise, OSN, ale i poslanci Evropského parlamentu. Účastníci zdůraznili potřebu společné evropské strategie ke stárnutí a apelovali na zrychlení přípravy Úmluvy OSN o ochraně práv starších lidí. V návaznosti na kulatý stůl proběhl sběr dat o věkové diskriminaci pro účely průzkumu Evropské komise, do kterého ochránce přispěl svými poznatky z činnosti.

Právníčka odboru rovného zacházení se zúčastnila pravidelného setkání zástupců orgánů pro volný pohyb pracovníků EU pořádaného Evropským orgánem pro pracovní záležitosti (ELA). Součástí setkání bylo představení výsledků dosavadní pětileté činnosti ELA, aktuálních témat z oblasti volného pohybu a možností prohloubení spolupráce mezi ELA a jednotlivými orgány pro volný pohyb.

V rámci sítě sdružující orgány pro rovné zacházení Equinet se ochránce intenzivně věnuje sdílení zkušeností týkající se požadavků směrnic o orgánech pro rovné zacházení.²⁰ Vedoucí odboru rovného zacházení se proto zúčastnila školení, jehož předmětem bylo podrobné vysvětlení jednotlivých požadavků směrnic týkající se nezávislosti, působnosti, pravomocí a zdrojů, a toho, jak by se měly promítnout do vnitrostátního práva.

²⁰ Více informací v Tiskové zprávě ochránce ze dne 21. června 2024, dostupné z: <https://www.ochrance.cz/aktualne/nove-standardy-zajisti-srovnatelnou-ochranu-pred-diskriminaci-napric-evropou-ombudsman-bude-moci-efektivneji-pomahat-obetem-diskriminace/>.

E. Sledování práv lidí se zdravotním postižením

Počínaje lednem 2018 ochránce zastává také funkci monitorovacího orgánu pro naplňování práv zakotvených Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením.

E.1 18. zasedání poradního orgánu

V březnu se uskutečnilo 18. zasedání poradního orgánu veřejného ochránce práv pro oblast ochrany práv osob se zdravotním postižením. Jednání se týkalo přístupnosti veřejných budov, prostranství a služeb z pohledu článku 9 Úmluvy. Diskuse se zaměřila také na přístupnost online prostředí a poskytovaných informací. Poradní orgán s ochráncem v této oblasti dlouhodobě spolupracuje. Členové se shodli na tom, že je nutné posilovat osvětu zaměřenou na lidskoprávní rozměr přístupnosti. Poradní orgán přijal usnesení,²¹ ve kterém vyzval veřejného ochránce práv, aby i nadále důsledně sledoval naplňování právních požadavků na přístupnost, podporoval odbornou participaci při tvorbě norem a zprostředkoval informace srozumitelným způsobem široké i odborné veřejnosti.²²

Mimo zasedání se poradní orgán věnoval poslaneckému návrhu na zavedení tzv. příspěvku na osobní asistenci. Ve svém usnesení ocenil snahu o zlepšení situace části lidí s nejtěžším postižením, kteří využívají osobní asistenci, zároveň však upozornil na významné nedostatky návrhu. Podpora je podle poradního orgánu nastavena úzce a nerespektuje právo na volbu formy péče. Předložení návrhu také nepředcházela transparentní diskuse s lidmi s postižením. Poradní orgán vyzval ochránce, aby se ve věci obrátil na ministra práce a sociálních věcí s dotazem, jak bude zajištěna finanční podpora lidem s nejtěžším postižením, kteří čerpají péči jinak než formou registrovaného poskytovatele sociální služby osobní asistence a upozornil na nutnost komplexního řešení podpory péče v domácím prostředí. Poradní orgán v dané věci přijal usnesení²³ a ochránce v dané věci vydal dne 3. dubna tiskovou zprávu.²⁴

E.2 Mezinárodní spolupráce

Setkání pracovní skupiny Evropské sítě národních lidskoprávních institucí (ENNHRI) a Global Disability Summit

Koncem března se právnička odboru ochrany práv osob se zdravotním postižením zúčastnila setkání pracovní skupiny Evropské sítě národních lidskoprávních institucí zaměřené na Úmluvu o právech lidí s postižením v Berlíně. Se zahraničními kolegy se

²¹ Usnesení je dostupné zde: https://www.ochrance.cz/dokument/usneseni_k_pristupnosti/.

²² Další informace jsou obsaženy v Tiskové zprávě ochránce ze dne 28. března 2025, viz https://www.ochrance.cz/aktualne/pristupnost_neni_samozrejmosti_a_problemy_nadale_pretrvavaji_shodli_s_e_clenove_poradního_organu_ombudsmana/.

²³ Usnesení poradního orgánu je dostupné zde, viz https://www.ochrance.cz/dokument/usneseni_k_prispevku_na_osobni_asistenci/.

²⁴ Viz https://www.ochrance.cz/aktualne/prispevek_na_osobni_asistenci_pomuze_lidem_s_nejtezsím_postizením_opomiji_však_radu_dalsích_potřebných_varuje_poradní_organ_ombudsmana/.

zaměřili na témata, jako je deinstitucionalizace a právo na nezávislý způsob života, svéprávnost lidí s postižením, financování a metody monitorování naplňování Úmluvy. V dalších dnech navštívila Global Disability Summit, kde si vyslechla množství zajímavých přednášek od představitelů různých států, světových organizací lidí s postižením i od samotných lidí s postižením. Na pracovní cestě navázala mnoho kontaktů se zahraničními kolegy, které budou užitečné do budoucna. Odvezla si také mnoho inspirace a podnětů, které předá svým kolegům a které bude moci přenést i do našeho prostředí.

Neurodiverzita a rovnost v zaměstnání – mezinárodní inspirace

Právník odboru ochrany práv osob se zdravotním postižením se zúčastnil konference irské Asociace advokátů pro pracovní právo s názvem „EBA Equality Spotlight: Neurodiversity and Equality in the Workplace“. Ve svém příspěvku představil mezinárodní a evropský právní rámec rovnosti a přiměřených úprav pro neurodivergentní osoby v zaměstnání (např. lidi na spektru autismu či ADHD), včetně relevantní judikatury a příkladů dobré praxe. Na konferenci zazněly mimo jiné příklady úspěšné podpory neurodivergentních pracovníků z EU a USA, jako jsou flexibilní pracovní podmínky či asistivní technologie. Zdůrazněna byla také potřeba zvýšení povědomí o potřebách této kategorie pracujících na trhu práce.

Ochránce informoval výbor OSN o zkušenostech s výkonem volebního práva lidí s postižením

Výbor OSN pro práva osob se zdravotním postižením připravuje nový obecný komentář k článku 29 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, který se věnuje výkonu volebního práva. Ochránce mu proto poslal vyjádření, kde shrnul dosavadní zkušenosti, zejména z návštěv v ústavních zařízeních. K vyjádření připojil také zprávy Sjedené organizace nevidomých a slabozrakých ČR (SONS) a skupiny sebeobhájců z Hradce Králové, kteří popsali své vlastní zkušenosti s výkonem volebního práva.²⁵

E.3 Spolupráce s neziskovými organizacemi, lidmi s postižením a odborníky z oblasti ochrany práv lidí s postižením

Příprava nového plánu podpory rovných příležitostí pro lidi s postižením

Právníci Kanceláře veřejného ochránce práv se stali členy pracovní skupiny při Radě vlády pro osoby se zdravotním postižením, která se zabývá přípravou Národního plánu podpory rovných příležitostí na období 2026–2030. Zúčastnili se rovněž jejího prvního zasedání. Během jednání vznesli připomínky k formě veřejné konzultace, která zasedání předcházela, a navrhli, aby byla pracovní skupina rozšířena o další členy – v souladu se zásadou participace.

V diskuzi nad podobou nového plánu zdůraznili především potřebu jeho propojení s mezinárodními závazky a aktuálními informacemi a zároveň apelovali na srozumitelnost

²⁵ Viz a aktualita ochránce ze dne 27. února 2025 dostupná zde, viz <https://www.ochrance.cz/aktualne/zastupce-ombudsmana-informoval-vybor-osn-o-zkusenostech-s-vykonem-volebniho-prava-lidi-s-postizenim/>. Nebo vyjádření obsažené v dopise ze dne 14. února 2025, sp. zn. 29/2025/OZP, který je dostupný v evidenci stanovisek ombudsmana, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/13688>.

celého dokumentu. Upozornili také na to, že v průběžných zprávách o plnění stávajícího plánu se opakovaně objevují opatření, která nejsou dlouhodobě realizována a jejichž termíny se pouze prodlužují. Z tohoto důvodu navrhli zavést odlišný přístup ke sledování a vyhodnocování plnění.

Ochránce aktuálně připravuje návrh konkrétních cílů a opatření, které doporučí do nového plánu zahrnout.

Spolupráce se sebeobhájci

Spolupráce se skupinami sebeobhájců – lidí s intelektovým znevýhodněním, kteří veřejně vystupují za sebe nebo za jiné s podobnými zkušenostmi – pokračovala i v tomto období.

Tentokrát diskutovali o tématu opatrovnictví a dalších formách podpory při právním jednání, včetně toho, jak postupovat, když s touto podporou lidé nejsou spokojeni.

S další skupinou sebeobhájců debatovali právníci odboru ochrany práv osob se zdravotním o tématu osamostatňování a přechodu ze služby nebo zdravotnického zařízení do vlastního bydlení i výzvách, které s tím souvisejí. V souladu se zásadou participace sebeobhájců a jejich podpůrcům právníci ochrany odboru práv osob se zdravotním představili plánované aktivity ochránce na nadcházející období, do nichž se mohou zapojit.

E.4 Konference, kulaté stoly, školení a osvěta

Diskuse o zachování dalšího učitele jako podpůrného opatření pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami

Právníci odboru ochrany práv osob se zdravotním postižením se zúčastnili dvou kulatých stolů v Senátu a Poslanecké sněmovně (3. 2. a 18. 2. 2025) k tématu zachování dalšího učitele jako podpůrného opatření pro děti speciálními vzdělávacími potřebami. Akce pořádaly Spoluškola a SOFA.

Zástupce ochránce také vystoupil na jednání Výboru pro vzdělávání v Poslanecké sněmovně k tématu (5. 2.), vydal k tématu tiskovou zprávu²⁶ a také natočil video.²⁷

Výsledkem společných snah je existence dvou pozměňovacích návrhů (jednoho od poslankyň opozice, druhého od poslanců koalice) a neutrální stanovisko k těmto návrhům ze strany Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Třetí čtení novely zákona²⁸ nebylo v okamžiku přípravy této zprávy ukončeno.

²⁶ Tisková zpráva ze dne 4. března 2025, dostupná zde, viz <https://www.ochrance.cz/aktualne/zastupce-ombudsmana-apeluje-na-poslance-hlasovanim-o-dalsim-uciteli-a-socialnim-pedagogovi-rozhodujete-o-skolnim-uspechu-zranitelnych-deti/>.

²⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=hbBYR9Plm6E>.

²⁸ Sněmovní tisk č. 829, dostupný zde, viz <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=9&t=829>.

Podcast na téma férového přístupu k zaměstnávání osob se zdravotním postižením

V rámci odstraňování bariér při přístupu k zaměstnání zástupce ochránce vystoupil v podcastu Kariéra bez bariér,²⁹ který připravuje Ministerstvo práce a sociálních věcí. Rozhovor³⁰ se zaměřil na praktické aspekty férového jednání se zaměstnanci a uchazeči o zaměstnání s postižením. Diskuse se věnovala doporučeným postupům při vedení pracovního pohovoru, včetně příkladů vhodných a nevhodných otázek, způsobům, jak při pohovoru vytvářet otevřené a nediskriminující prostředí, návrhům na úpravu pracovních inzerátů s cílem oslovit širší spektrum uchazečů, včetně lidí postižením, častým stereotypům týkajícím se pracovní výkonnosti lidí s postižením a jejich vyvracení prostřednictvím aktuálních poznatků a praxe.

Zkušenosti z Norska a Španělska: Jak funguje tamější podpora v rozhodování

Na únorovém zasedání Výboru pro podporu osob s omezenou schopností právně jednat mluvili právníci odboru ochrany práv osob s postižením o svých zkušenostech ze zahraničních stáží – o norském a španělském systému podpory pro lidi, kteří potřebují pomoc s právním jednáním. Španělsko zrušilo opatrovnictví a zcela opustilo koncept omezení svéprávnosti. Reforma, kterou prošlo před několika lety, výrazně přiblížila jeho právní rámec k požadavkům článku 12 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením. Norsko opatrovnictví sice stále má, ale od roku 2019 krok za krokem mění právní úpravu tak, aby více respektovala důstojnost, vůli a přání každého jednotlivce. Obě země právníci Kanceláře veřejného ochránce práv navštívili v uplynulých dvou letech.

Školení pro inspektory kvality sociálních služeb

Ve spolupráci s Ministerstvem práce a sociálních věcí uspořádal ochránce dvě školení pro inspektory kvality sociálních služeb. Právníčky Kanceláře představily inspektorům poznatky z návštěv zařízení, zejména pak ty, které ochránce kritizuje, kromě nejpalčivějších zjištění shrnuly také metodu práce při systematických návštěvách a nejčastější opatření k nápravě, které ochránce poskytovatelům adresuje.

Přednáška o participaci lidí s postižením

O tom, jak se mohou lidé s postižením zapojit do veřejné politiky a ovlivňovat tak věci, které se jich týkají, se debatovalo na přednášce, které uspořádal ochránce spolu s Fakultou sociálních studií Masarykovi univerzity. O své zkušenosti se podělili sebebobháji z Holandska spolu se svými asistenty a podpůrci.

Brno 30. dubna 2025

JUDr. Stanislav Křeček
veřejný ochránce práv
(elektronicky podepsáno)

²⁹ <https://karierabezbarier.cz/>.

³⁰ Přepis rozhovoru je dostupný zde, viz <https://karierabezbarier.cz/ve-skutecnosti-zvlastni-zachazeni-potrebuje-kazdy-z-nas/>.